Työ- ja elinkeinoministeriö
Ylijohtaja Tuija Oivo
21.9.2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemistilaisuus/Hallituksen esitys (HE 134/2016) valtion talousarvioksi vuodelle 2017

TYÖLLISYYS

Työllisyyden tilannekuva (tilastotiedot elokuu 2016)

Työttömät työnhakijat	342 543	vähennys 1,2 % vuoden 2015 elokuusta
Alle 25-vuotiaat työttömät	46 161	vähennys 4,5 % vuoden 2015 elokuusta
Lomautetut	17 231	vähennys 10,4 % vuoden 2015 elokuusta
Pitkäaikaistyöttömät	127 898	kasvu 13,4 % vuoden 2015 elokuusta
Työttömyysaste	7,2 %	vähennys 1,1 %-yks. vuoden 2015 elokuusta
Avoimet työpaikat	35 916	kasvu 18,8 % vuoden 2015 elokuusta
Palveluissa yhteensä	112 743	kasvu 2,9 % vuoden 2015 elokuusta
Aktivointiaste	24,8 %	kasvu 0,8 %-yks. vuoden 2015 elokuusta
Työllisyysaste	69,9 %	kasvu 1,1 %-yks. vuoden 2015 elokuusta

Työllisyysmäärärahat, mom. 32.30.51

Vuoden 2017 talousarvioesityksessä työllisyysmäärärahat ovat 422,2 milj. euroa, mikä on 163,2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2016 varsinaisessa talousarviossa johtuen lähinnä pääluokkien välisistä siirroista. Ensi vuodelle ennustetaan 8,8 %:n työttömyysastetta (vuonna 2016 9,0 %).

Merkittävin muutos määrärahoissa on 151,1 milj. euron siirto STM:n hallinnonalalle työttömyysetuuksien aktiivikäytön laajentamiseen. Työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan käyttömahdollisuutta laajennetaan siten, että niitä käytetään työttömyyden aikaisen toimeentuloturvan lisäksi palkkatuen ja starttirahan rahoitukseen. STM:n momenteilta rahoitetaan palkkatukea peruspäivärahan määrään asti ja ylittävä osuus rahoitetaan TEM:n työllisyysmäärärahoista. Yrittäjäksi ryhtyville työttömille maksettava starttiraha rahoitetaan kokonaan työttömyysetuusmäärärahoista ja muille kuin työttömille maksettava starttiraha kokonaan TEM:n määrärahoista. Rahoitusmuutos sisältyy talousarvioesitykseen liittyvään lokakuussa annettavaan hallituksen esitykseen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta. Rahoitusta koskeva muutos olisi voimassa vuosina 2017 ja 2018. Arvio on, että rahoitusmuutoksella lisääntyy palkkatuella ja starttirahalla olevien keskimääräinen volyymi vuonna 2017 noin 10 000 henkilöllä. Myös suurempi volyymin nousu on mahdollista riippuen siitä, minkä verran työttömyysetuusmäärärahoja tullaan käyttämään aktiivitoimiin.

Työmarkkinatukena maksettava matka-avustus ja TE -toimiston myöntämä muuttokustannusten korvaus yhdistetään uudeksi tukimuodoksi, liikkuvuusavustukseksi. Liikkuvuusavustuksen myöntää ja maksaa työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos. Liikkuvuusavustus rahoitetaan STM:n pääluokan työttömyysetuusmäärärahoista. Muutoksen tavoitteena on selkeyttää alueellisen liikkuvuuden tukemista koskevaa lainsäädäntöä ja yksinkertaistaa säännösten toimeenpanoa.

Momentilta on vähennetty 20 milj. euroa säästöpäätöksenä ja OKM:lle esitetään siirrettäväksi 7,4 milj. euroa maahanmuuttajien perusopetukseen ja valmistavaan opetukseen. Maahanmuuttajien

kotoutumiskoulutuksen määrärahoja esitetään momentilla lisättäväksi 14,9 milj. eurolla, jolloin kotoutumiskoulutukseen on varattu 98,1 milj. euroa ja osallistujien määrä olisi keskimäärin 9 310 henkilöä.

Vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaisilla määrärahoilla arvioidaan saavutettavan noin 26 prosentin aktivointiaste vuonna 2017, mikäli työttömyysaste olisi 8,8 % ja muilta momenteilta rahoitettavissa palveluissa olisi keskimäärin runsaat 68 000 henkilöä.

Vuosina 2017 ja 2018 toteutetaan työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisia kokeiluja, joilla toimeenpannaan hallituksen Työllisyys ja kilpailukyky -painopistealueen kärkihankkeita ja tuetaan hallituksen linjauksen mukaisen maakuntamallin käyttöönottoa. Kokeilujen tavoitteena on myös kehittää palvelujen tuottamiseen liittyvä toimintamalleja. Kokeiluihin on valittu yhdeksän aluetta, joista 3 maakunnallista ja 6 kahden tai useamman kunnan alueella toteutettavaa kokeilua. Lisäksi pääkaupunkiseudulta voidaan valita yksi kokeilualue sen jälkeen, kun hallitus on tehnyt päätöksen pääkaupunkiseudun mahdollisesta erityisasemasta maakuntamalliin liittyen. Kokeilun valmistelu on käynnistynyt elokuussa yhteistyössä kokeiluun valittujen alueiden edustajien kanssa. Valmistelussa on käyty keskusteluja muun muassa kokeilujen reunaehdoista, kokeilualueiden ehdottamista asiakaskohderyhmistä ja säännösmuutostarpeista. Hallituksen esitys työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisista kokeiluista, joilla alueiden, erityisesti kuntien ja maakuntien toivomia muutoksia voimassa oleviin säännöksiin tehdään, on tarkoitus antaa syysistuntokaudella.

Työllisyyspaketti

1. Työllisyyden lisääminen ja työttömyyden keston lyhentäminen: vuoropuhelu työmarkkinajärjestöjen kanssa

Osana vuoden 2017 talousarvioprosessia on käynnistetty kolmikantainen työryhmävalmistelu työllisyyden parantamiseksi. Kolmikantaisen työryhmän ehdotuksen takarajana on syyskuun loppu. Ehdotuksen pohjalta tehtävät muutokset annetaan budjettilakeina tai niiden yhteydessä. Muutosten on astuttava lähtökohtaisesti voimaan 1.1.2017.

Koostuu seuraavasta viidestä kokonaisuudesta:

- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistamisesta nopeampaan työllistymiseen kannustavaksi niin, että se lisää työllisten määrää 8 000 henkilöllä ja että sen vaikutukset valtiontaloudelle ovat neutraalit.
- Ikääntyneiden kertaluonteisesta eläketuesta.
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan ansio-osan käytöstä palkkatukena ja starttirahana.
- Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten työllisyyden edistämisestä, keinoina esimerkiksi nuorten aikuisten osaamisohjelma, etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajat.
- Uudesta, työehtosopimuksen piiriin kuuluvasta palkkamallista ja palkkaa täydentävästä tuesta pitkään työttöminä olleille ja heikon työhistorian omaaville.

2. Hallituksen uudet työllisyyttä tukevat päätökset

- Tehostetaan työvoimapalvelukokonaisuutta ja lisätään yksityisten palveluntuottajien käyttöä.
  TE- palveluiden tehostamiseen ja yksityisten palveluntuottajien käytön lisäämiseen esitetään 17 milj. euroa TE-toimistojen toimintamenomomentille (32.30.01). Vuoden 2017 alusta lähtien työttömien määräaikaishaastattelut toteutetaan kolmen kuukauden välein tarvittaessa tulosperusteisena ostopalveluna. Säännöllisillä haastatteluilla pyritään löytämään jokaiselle työnhakijalle sopivia ratkaisuja. Toteutuksen yksityiskohtia selvitetään parhaillaan työ- ja elinkeinoministeriössä.
- Työn vastaanottaminen ei vastaisuudessa viivästytä työttömyysetuuksien maksatusta.

- Lisätään työkokeilun käyttöä työttömille työnhakijoille poistamalla lainsäädännöllisiä rajoituksia.
  Tavoitteena on lisätä työkokeiluja aloilla, joilla tyypillisesti tehdään osa-aikatyötä.
- Puretaan ulosoton kannustinloukkuja työllistymisen edistämiseksi.
- Edistetään asuntorakentamista useilla eri toimilla. Parannetaan ARA-tuettujen asuntojen oikein kohdistumista 3 000 euron kuukausitulorajalla.
- Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin otetaan käyttöön. Kannustimen tarkoituksena on nostaa Suomen kilpailukykyä sekä kotimaisten että kansainvälisten tuotantojen toteuttamispaikkana.

Lisäksi hallitus käynnistää valmistelun toimikautensa puolivälitarkasteluun kannustinloukkujen purkamiseksi ja työvoiman liikkumisen edistämiseksi.

Työllisyysmäärärahojen sidontatilanne 30.8.2016

ELY-keskukset ovat sitoneet 725 milj. euron määrärahasta 85 %, eli 613 milj. euroa. Sidontaprosentit vaihtelevat ELYittäin välillä 68 – 100 %. Tosin nyt syyskuussa on vielä jaettu määrärahoja, jotka eivät näy tässä seurannassa. Starttirahaa on sidottu suunnitellusta euromäärästä (49 milj. euroa) 71 %, eli 35 milj. euroa, joten sitomatta on vielä 14 milj. euroa. Palkkatukea on sidottu suunnitellusta euromäärästä (311 milj. euroa) 89 %, eli 277 milj. euroa, joten sitomatta on vielä 34 milj. euroa.

KOTOUTTAMINEN

Kotouttamisen tilannekatsaus

Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu lisää kuntiin muuttavien pakolaisten määrää aiempiin vuosiin verrattuna. Muutto painottuu tämän vuoden loppuun ja ensi vuoden alkuun. TEM asetti ELY-keskuksille vuoden 2016 kuntapaikkatavoitteeksi 9 882 kuntapaikkaa, kun aiempina vuosina kuntapaikkatavoite on ollut 2 000 - 2 300. Tavoite pohjautui SM:n arvioon siitä, että noin 35 % hakijoista saa oleskeluluvan. Maahanmuuttovirasto päivitti elokuussa 2016 oleskelulupa-arvionsa 10 000:sta 7 200 myönteiseen päätökseen (oleskelulupa myönnetään 24 %:lle hakijoista). Myös kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenyhdistämisenä saapuvien perheenjäsenten määrä päivitettiin aiempaa arviota pienemmäksi. Kielteisten päätösten määrän kasvaessa ilman huoltajaa tulleiden lasten osuus kaikista oleskeluluvan saavista tulee olemaan suhteellisesti aiempaa suurempi.

Momentti 32.70.30 (Valtion korvaukset kotouttamisesta, arviomääräraha)

Momentin määrärahaksi esitetään 221 milj. euroa, mikä on noin 59 milj. enemmän kuin vuoden 2016 varsinainen talousarvio.

Momentin määrärahatarve perustuu vuosittaiseen arvioon oleskeluluvan saaneiden kotouttamisen piirissä olevien pakolaisten määrästä. Vuonna 2017 laskennallisten korvausten piirissä arvioidaan olevan 17 685 henkilöä. Laskennallisten korvausten piirissä oloaika on 3 vuotta, kiintiöpakolaisten osalta 4 vuotta.

Kunnalle korvataan todellisten kustannusten mukaan toimeentulotuesta aiheutuneet kustannukset enintään kolmen vuoden ajalta, sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksia enintään 10 vuoden ajalta, tulkkauksen järjestäminen ilman aikarajaa sekä ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten huollosta aiheutuneet kustannukset siihen saakka kunnes nuori täyttää 21 vuotta.

Perustoimeentulotuen maksaminen siirtyy kunnilta kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi 1.1.2017 alkaen.

Ilman huoltajaa tulleiden lasten, jotka ovat hakeneet kansainvälistä suojelua, huolenpito järjestetään oleskeluluvan myöntämisen jälkeen perheryhmäkodissa tai muuten tarkoituksenmukaisella tavalla. Uusia perheryhmäkoti- tai tukiasumisyksikköpaikkoja arvioidaan tarvittavan yli seitsemän kertaa aiempaa enemmän. Yhden perheryhmäkotipaikan kustannukset ovat vaihdelleet 47 874 eurosta 59 843 euroon/vuosi.

Momentin 32.70.30 lisäksi EU:n AMIF-rahastosta rahoitetun SYLVIA-hankkeen puitteissa kunnille on suunnattu lisätukea pakolaisten vastaanottoon noin 3 milj. euroa vuosien 2014–2015 osalta ja vuosina 2016-2017 rahoitus on noin 5,3 milj. euroa.